

Жанғара ДӘДЕБАЕВ,
әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті
жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының
директоры, филология ғылымдарының докторы,
профессор

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Токаев «Абай және XXIғасырдағы Қазақстан» мақаласында Абай сезінің, Абай ілімінің бүтін заманымын үшін кеекістелірі, ақын шығармашылығының халықтың қондың тағызын алуға тиіс екендігі жөніндегі жүртшылықпен ой белгісінде отырып, өлеуметтік монастырь зор, езекті қаридаролар жүйесін үсінди. Президенттің «Шыншынтаңын көлесек, Абай қазақ болмысының айнасы болып табылады. 2020 жыны Қазақстанда улы Абайдың 175 жылдыры аталып отыледі. Абай мұрасы – біздің қасиеттің қазынамасы», – сөкілді қындардың соғеріндегі жүйесін қоғамдық санағынан, әдебиеттің жаңыларынан жаңғыруынан жаңа серпін береді.

Абай (Ибраһим) Құнанбаевтың 175 жылдық мерейтойын қазақ халқы, сондай-ақ алемнің көз ашып, қоңыл оғы барша жүртшылығы атап оттуде. Артында олмейтүнгі, іші алтын, сырты күміс соз қалоғранған улы ақынның қалықтың ар бұнына аса ардақ тұтады.

АБАЙ ӘЛЕМІ

Нұрланып тұр

Ақыннан қалған сөздің жарығы мен жарқылына уақыттың билігі жүрмейді. Ол – күннің көзі, айдың ері сияқты оз алдына болек, біргұттар табиги құбылыс. Сондай ақын келер үргап, асер өпкенде:

Жүргегінің тұбіне терең бойла,
Мен – бір жұмбақ адаммын,

Оны да байда
Соктықпазы, соклақсыз жерде остил,
Мыңчен жалтых ағыстын, кінә қойма! –
деп гүрз әйтіп кеткен болса, жаңа бұны
жұрттыңыз үлә ойшын ақынның зор күрметтегі
сесе алып, оның шыгармаларын күттеп тұзғын
көзіндегі жарыса оқып, жарыса зерттеп
басқа тілдерге аударып, баспадан шыгарып
бір-біріне окуга, блүгде үсемдү.

Абай (Ибраһим) Құнанбаевтың 175 жылдың мерейтогы жылданы осындағы илгілік істеді жәрекен бүріпсі – акынның таңдалмы шыгармаларының Москвада орынлашып, және казак тіздерінде улкен кітаптар мен күннегіз көрү. Абай (Ибраһим) Құнанбаев – Тандамаллар – Москва – «Русский гарпите». 2020. – 424. Ұлы акынның кітапы орындашып, және казак тіздерінде күрестірып, алты созып жазған Тайыр Мансуров – салыс пылымдардаң докторы, Қазақстандың Ұлы тұлparлардың тұрғыда біржартай кітаптардан айтып, белгілі мемлекеттің жаңе қоғам қайраткері.

Кітапты шығаруда мақсаты тұралық күрестірушының бұлай дегі: «Қазақстан Республикасының Президенті – К. К. Токаев 2020 жылдың қазанын ұлы ақыны және ойшы-да Абай Құнанбайтың 175 жылдық толыту турали Жарлыққа көндөйді. Бұл жылғы нақты аялту аяғында оқиғага арналып отыр». Абайдың ікінші кітабы – Президент Жарлығының орындауда ғалымдардың сипат алған іс-шаралардың аса-

елепті нәтижесі.
Кітап мерекелік үлгіде көркем бензенділіп, жағары поліграфиялық салада шыгарылған. Әуесіл мемлекет және қоғам-жайтаркерлерін Абай тұралы көриңдерінде қазак, орыс тілдеріндегі катарап берілген. Казакстан Республикасының Тұңғыш Президенті - Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың, Ресей Президенті Владимир Путиннің, Казакстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтің, сонар-адам - жауашы Мұхтар Әзевов-

тін, Мәскуу мемлекеттік университеттің профессоры, жазу-
шы-ғалым Николай Анастасьевтың тұжырымда
оларды мен пікірлері Абайдан ұлалығын ор-
қырынан көрсетеді. Осы ойлар мен пікірлерден
кейін «Абай — ұлы ақын
және ойшыл» деген ат-
пен кітапты құрастыруша
Тайран Мансуровтың алты соңы
үсінілганды. Алты созын авторы
кітаптын сипатты тұралы бағалы мағліметтер
берумен көтөр Абайдан тамадаудың аларының
мөнсін сипасы-әлемдесте көзінесте аша-
ды. Автор: «Барлық халықтарда ұлттық
рухияның символы айналып тұлғалар бар
Казактарда ол — Абай, орыстарда — Пуш-
кин, Абай мен Пушкин жайында жаңа бір-
ғы айту — қынның қыны. Ділтұраның
жазушылары, алебастраннушылар, синишилар
есе кі дыншыланың шығармасының
аскан ынтызарлықнан зерттеуде. Мәнгілік
даналықта терен блояуда біз де тоқтатқан
есмепті...» — деді. Оле орында.

Кынга, кыныннын кынына, мәңгілік даналықтың болай, терен болай, соған деген союл, соң даналықтын ен алдымен слей осерекендерінің жүргін баураганын мақсат стұ - үлкен азamatтықтың тегеріндегі тамызынын белгісі. «Абай қазамда болмасын» емірдің ен басты сұрақтарына лайыкты жауап табуга көмкестікен Кемеслердің бір болшын «Береде», - деген сияқты сара зор айтуындағы вәйнде де теренік бар. Осындай терен тамызын тұрлауда туры Абайдың тандамалыларының таңдаудағы талғамғандықтың ерісін көнеңтіп, оресін біккеттеш. Кітаптың кұрастырылған және алты соғын жағын саяси гылымы, қайраткерлік бине шыншармашылық деңгейі ақын тандамалылары басылымының пішін жағынан да, мазмұны жағынан баянды болып шыншына жеткітген.

Күрастыруыш-автордың кітапта жазған алғы сезінде Мәскеудің орталығында Абайға орнатылған ескерткішке байланысты айтылған ерекше мәлімет бар. Ресей федерациясының бас каласы Ганай Емес, жай каласының өзінде өзге елдінің

аки
уай- е

к, Абай
ның айнасы
2020 жылды
Абайдың 175
отіледі. Абай
қасиетті
1833-жылдан
1853-жылға дейін

түн ескер
сөйлөгөн сөзі.
Абайдың
рі де ұлтты-
лық қағидалары
олендерінің а-
де корініс та-
аудармалары
Шкловский
сүйем болады.

Ал ақын
таңдауға келіп
аудармалары
Ә. Қодарды
өлеңі сиғеп
талаптарға салып
өлеңі таңдау
курастыруши

Кұрастыруша
шығармашы.

Кітаптың
саулетімен жа-
бар. Ол болік
жакындары мен
олардың тұралы.
Абділхан
тосустерретін
архивтердің
ларынан түсін-
ген болек енер
мүсіншілерді
рының фотоп-
кальк таныс-

Кітаптың
тын сонғы бек-
арнағаң ел.
Бекхожиннің
Аманжоловтың
Молдағалиев

жазушылары
көрткіштер 6

Осындай жағдасында
төрінде қазана ескерткішін алдында салынып – XXI ғасыр мәдени күбін катарынан айрықша тарихи з авторы ос

емесін Нұрсұл
кіштің ашылу
ен кисының та
карасөздері д
мән мен маз
га бай. Осы
дармаларында
атын болса, к
онда молына
дін аудармасы

ллендерінің ат-
тегінде, Эусхан
лайыкты көрді.
аударған Абай
Тандамалығы.
Түпнұскада
шып алынған.
Оның сәзінің т

Абайдың өзіндік түрк көзкарасы Орынбасар хұрлыым-жүйесінен шашып табады. Абайдың өзіндік айналасының мүсіндерінің бірінен дын бейнесі Мемлекеттік орталықтың орталығында жүргізілді. Абайдың орталықтың орталығында жүргізілді. Абайдың орталықтың орталығында жүргізілді. Абайдың орталықтың орталығында жүргізілді.

Абаймен сырғынан
імі белгілі ақындар
дерінен түркесінен
Мағжан Жұматов, Әбіраш Жәнісова, Кайрат Жарғын

Тұманбай Молдагалиевтың олengerі – орынша, ал Мажан Жұмабасылын, Фариза Онгарсынованың дүйсенбек қыншатбасының Ұлыбек Ессаулеттін, Марғұра Айткожинаның, Жарасқан Әбдіраевтің олengerі қазахша берілген. Кітап Еаріфолда Есимінің орын, қазақ тілдеріндегі жаңа даңызы мен оның мәндерін анықтауда көрсетілген.

түлдеріпен макаладарымен корытылып.
Абай оңденирінің образдың жүйесін
ұлттың сипаттағы ерекше коректика менмен,
эстетикалық осерінің наризен қызы. Аудар-
мала буд қындауылтық тушиш Құралдардың
басқа түлдерден баласымен тушиш колдану
кини, көбір жағдайларда пігі мүмкін емес.
Дейтүрганмен Тайыр Аймұхаметұлының
құрастырумен және алты соңмен жарық-
кори отырып кітап аударманын окушысы
үшін де, асылынусынан окушысы үшін де
ғибратты. Бұз кітаптан ар окушы өзі үшін
де, өзегер үшін де пайдалы, қызмет қалын-
таса.

Абай шыгармаларынын халыктык мазмұны көлдегі шалқын, тенізде таберсінің тұрды. Оның сазы сарыны Абай соғын ариаган жастардың қонилас де толқыни. Ақынның шыгармашылық мұрасының мына кітаптаған байтак, кеңістігінде Абай бейнесі, Абай соғын ариаган жастар бейнесі осындай калыптың көрінісі. Ақын мұрасынан деген ыстық шықып, зор күрмет, шығынсемшілік ерлік жастан жүргегін терінде тербелі тұрғынаның аттарғанинде

Таңдаулықтың таңдаламы шыгармаларынан күрастыру оның емес. Ал Абайдай дананың таңдаламы шыгармаларынан күрастыру оте киын, ейткен мундай улкеске терең болып, бінкір көркемдіктегіттегі, ақын рұхы алдындағы алдымшылықтары мен киындың терен сезінген кемел кісілкіл келбекерек. Абайдың таңдаламы шыгармаларынан күрастыру индей сибетті, ақындың таңдаламынан парасат-пайымы, ғылыми жүйесінде сави-альгумстук тиянақтылықта таластанған да анып. Абайдың таңдаламаларының осындай талаптарға сәйкі күрастырылған Тайыр Мансуровтың күрастырылған жағдайы соғызмен Москведен шыккан Абайдың таңдаламалары мерейтой жынында концерт шашашының күргөздөн тамаша тарту болады. Абай кітабы аяғынан деген ыстық ықыласың да орнан күрметті, сүйіспеншіліктің нұрымен жаржарлықтың.